

MALIM: Jurnal Pengajian Umum Asia Tenggara 19(2018): 67-84
<https://doi.org/10.17576/malim-2018-1901-06>

Tahap Kebolehbacaan Teks Bahasa Arab at-Taisir Dalam Kalangan Murid Tahap 2 Di Sekolah Rendah Islam (Sri) al-Amin, Nilai: Satu Kajian Awal

(Level of Readability of At-Taisir Arabic Texts among Upper Level Students in Sekolah Rendah Islam (Sri) Al-Amin, Nilai: A Preliminary Study)

NUR HIDAYAH HUSSAIN & MAHARAM MAMAT*

ABSTRAK

Buku teks merupakan salah satu bahan bacaan pengajaran utama dalam pengajaran bahasa Arab di Malaysia. Kajian para sarjana mendapati penguasaan bahasa Arab dalam kalangan pelajar bukan penutur masih berada pada tahap yang rendah kerana pelbagai faktor termasuk kandungan buku teks yang kurang berkesan. Penilaian terhadap sesuatu bahan bacaan mengambil kira banyak aspek termasuk terutama tahap kebolehbacaan. Kebolehbacaan merupakan tahap atau aras senang-sukar sesuatu bahan bacaan. Buku teks yang berkualiti merupakan satu teks bacaan yang mudah difahami. Kajian ini membincangkan kebolehbacaan teks berbahasa Arab dalam kalangan murid tahap dua di sekolah rendah melalui ujian klotz dan soal selidik dalam mempertingkatkan keupayaan kefahaman dan penguasaan bahasa Arab. Kajian kebolehbacaan ini berperanan sebagai satu dokumen yang dapat membantu Kementerian Pendidikan, para guru, penyedia dasar, penulis buku teks, dan pihak lain terlibat.

Kata kunci: Kebolehbacaan; teks bahasa arab; ujian klotz; buku teks; sekolah rendah islam; al-Amin nilai

ABSTRACT

Textbook is one of the reading materials in the teaching of the Arabic language in Malaysia. Researches done by scholars found that the level of the Arabic language mastery among non-native speakers is still low which is due to a lot of factors including the ineffective contents of the textbook. The assessment of reading materials takes many aspects into consideration including the readability level. Readability is the difficulty level of a reading material. A quality textbook is a reading material that is easy to understand. This study discusses the readability of Arabic language texts among level two students in a primary school by using a cloze test and a questionnaire with the aim to increase their comprehension level in the Arabic language. This readability study acts as a document that can assist the Ministry of Education, teachers, policy makers, textbook authors and other related stakeholders.

Keywords: Readability; Arabic language text; klotz test; textbook; Islamic primary school; al-Amin Nilai

PENGENALAN

Bahasa Arab sering digelar sebagai bahasa al-Quran (Farhana Idris & Munirah Azrae 2015). Ia dianggap antara bahasa paling tua di dunia dan berkembang mengikut peredaran semasa dengan pelbagai keistimewaan dan keunikan, seperti menjadi perantaraan kandungan al-Quran, diturunkan melalui wahyu melalui Jibril a.s (Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah 2014). Faktor utama mempelajari bahasa Arab untuk memahami al-Quran (Nor Aziah, et al. 2017), mendalami agama dengan merujuk terus kepada sumber al-Quran dan hadis, tidak sekadar membaca terjemahan sahaja (Mohammad Najib, Karembwe Rashid & Hishomuddin Ahmad 2013; Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah 2014; Zunita et al. 2014; Awatif Abdul Rahman et al. 2017; Hairun Najuwah Jamali et al. 2017). Namun begitu, terdapat faktor lain mempengaruhi seseorang belajar bahasa Arab seperti faktor ekonomi, politik dan sastera. Terdapat pelajar mempelajari bahasa Arab untuk menguasai keterampilan berbahasa iaitu; mendengar (*maharat al-istima' / listening skill*), bertutur (*maharat almuhadathah / speaking skill*), membaca (*maharat al- qiraah/reading skill*) dan menulis (*maharat al-kitabah / writting skill*), serta berkeupayaan berkomunikasi dengan baik (Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah 2014).

Bahasa Arab berkembang sebagai bahasa kepada agama selepas kedatangan Islam. Ia berguna untuk membaca al-Quran dan menunaikan ibadah yang lain, seterusnya tersebar melalui kegiatan perdagangan dan penyebaran agama Islam sejak abad ke-1 H atau abad ke-7 M (Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah 2014; Awatif Abdul Rahman 2017). Pendidikan bahasa Arab bermula dengan kedatangan pedagang Arab ke Tanah Melayu sejak kurun ke 19 menggunakan pendekatan halaqah di pusat pengajian Islam seperti pondok dan madrasah, seterusnya diperkenalkan di sekolah-sekolah rendah, menengah dan juga Institut Pengajian Tinggi. Institusi pondok dipercayai berasal daripada sistem pendidikan di Mekah dan menjadi popular dalam kalangan masyarakat tradisi abad 19 dan awal 20M (Nor Aziah et al. 2017; Mustafa Che Omar & Abd Hakim Abdullah 2008). Akta pendidikan 1996 meletakkan status bahasa Arab dalam sistem pendidikan Malaysia sebagai bahasa asing yang boleh ditawarkan di sekolah (Nor Aziah et al. 2017).

Penguasaan bahasa Arab bergantung kepada tiga faktor utama, iaitu metodologi dan penguasaan ilmu guru, kedua; intelektual dan motivasi pelajar dan faktor persekitaran seperti suasana dalam bilik darjah yang kondusif, waktu pdp yang sesuai dan pengaruh rakan sebaya (Nazri Atoh, Saipolbarin & Mohd Zawawi 2014). Selain itu, penguasaan bahasa Arab juga memerlukan penguasaan beberapa kemahiran yang lain seperti kemahiran mendengar, membaca, bertutur dan menulis (Mohd Zahimie & Hakim Zainal 2014; Awatif, Hairun Najuwah & Ku Fatahiyah 2014; Nik Mohd Rahimi, Sarizan Sulong & Siti Nurhajariah 2016; Hairun Najuwah et al 2017). Kajian Nor Mazidah Mahmood (2012) merumuskan bahawa penguasaan bahasa Arab yang baik dalam kalangan pelajar boleh dihasilkan apabila guru menerapkan lima kaedah iaitu, kaedah dengar dan tutur, kaedah bacaan, kaedah ajuk dan hafaz, kaedah langsung, dan kaedah nahu dan terjemahan.

Ramai sarjana Malaysia berpendapat bahawa tahap penguasaan bahasa Arab pelajar di Malaysia masih berada pada tahap sederhana (Linamalini Mat Nafi & Kamarul Shukri Mat Teh 2014; Nik Mohd Rahimi, Sarizan Sulong & Siti Nurhajariah 2016; Aisyah Sjahrony et.al 2017) dan belum mencapai tahap yang memberangsangkan (Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah 2014). Kebanyakan pelajar tidak dapat membaca teks Arab dengan lancar walaupun teks berkenaan berada pada aras mudah, ringkas dan mempunyai baris (Mohd Zahimie & Hakim Zainal 2014).

Namun begitu, kajian Awatif, Hairun Najuwah & Ku Fatahiyah (2017) yang dilakukan dalam kalangan pelajar KUIS mendapati bahawa tahap penguasaan kemahiran membaca pelajar berada pada tahap yang tinggi. Kajian tindakan ini, pensyarah menggunakan kaedah induktif iaitu memperkenalkan perkataan dan ayat sebagai pnp yang menyokong dapatan tersebut.

Penguasaan yang baik dalam bahasa Arab turut dipengaruhi bagaimana proses pdp bahasa tersebut dilaksanakan. Pdp yang sesuai membantu pencapaian pelajar. Kepelbagaian pnp memerlukan berbagai-bagai kaedah terancang untuk mencapai objektif tersebut. Ia juga perlu bersifat fleksibel dengan memberi kelonggaran kepada guru untuk mempraktikkan dalam pengajaran masing-masing (Mohd Ismail Mustari, et. al 2012). Ini memerlukan tenaga pengajar yang pakar, sekurang-kurangnya mempunyai opsen pengajian dalam bahasa Arab, atau mendapat pendidikan perguruan sekurang-kurangnya praktikum di sekolah. Dari sudut penyampaian pula, 80 peratus bahasa Arab sepatutnya digunakan sepanjang pengajaran (Nazri Atoh, Saipolbarin & Mohd Zawawi 2014). Menurut Zunita et. al (2016) dan Ahmad Fuad (2015) pembelajaran bahasa Arab bermula dengan penguasaan kosakata. Murid didedahkan dengan kosakata bahasa Arab apabila guru menyempurnakan pnp menggunakan peratusan bahasa Arab yang tinggi sepanjang pembelajaran tersebut. Konflik akan berlaku apabila guru yang mengajar bahasa Arab tidak terdiri daripada guru yang opsyen dalam bahasa tersebut akibat pelbagai kekangan seperti kekurangan guru. Secara tradisinya juga, pembelajaran kosa kata bahasa Arab berlaku di bilik darjah menggunakan buku teks yang menjadi asas terhadap tahap kecekapan berbahasa (Awatif, Hairun Najuwah & Ku Fatahiyah 2014; Zunita et. al 2016).

Kajian Ahmad Ismail, et.al (2015) merumuskan bahawa pdp bahasa Arab kurang menekankan tentang kemahiran menulis ayat menggunakan kaedah tatabahasa Arab, menulis ayat menggunakan tanda baca yang betul dan menulis (imla') mengikut sebutan guru. Aktiviti menulis seperti mengisi tempat kosong dalam ayat, menulis ayat bahasa Arab berdasarkan perkataan, lukisan atau gambar, melakukan terjemahan ayat dan menulis berdasarkan tajuk tertentu juga kurang ditekankan. Dapatan ini mempunyai persamaan dengan kajian Azlan shaiful & Rosni Samah (2015) yang menyimpulkan tentang kekurangan latihan dan kecekapan memahami nahu bahasa Arab menyebabkan pelajar tidak mampu untuk menulis kajian ilmiah. Situasi ini tidaklah mengejutkan kerana kemahiran menulis merupakan kemahiran komunikasi peringkat tertinggi yang hanya boleh dikuasai apabila elemen asas bahasa Arab seperti kosakata, nahu, bacaan, pemahaman, dan kemahiran komunikasi lain telah mencapai tahap yang tinggi. Merujuk kepada tahap pencapaian bahasa Arab dalam kalangan pelajar di Malaysia yang masih lagi berada pada tahap rendah dan sederhana, penguasaan bahasa Arab dari sudut penulisan masih memerlukan masa yang panjang untuk ditingkatkan. Bersandarkan situasi semasa ini, kajian melibatkan kebolehbacaan teks bahasa Arab dipercayai mampu memberi manfaat agar pemilihan teks bahasa Arab yang dipilih bersesuaian dan memanfaatkan pelajar mengikut tahap penguasaan masing-masing.

PENYATAAN MASALAH

Buku teks dalam pembelajaran bahasa Arab adalah satu aspek dan elemen penting dalam proses pengajaran dan pembelajaran (pdp) di sekolah kerana ia mengandungi fakta, maklumat dan pelbagai tajuk yang menghurai dan memperinci sukatan mata pelajaran dalam kurikulum (Leslie 2005). Kebolehbacaan terhadap teks sangat penting bagi memastikan buku teks yang dikhususkan dalam pdp sesuai dengan tahap kemampuan murid. Kebolehbacaan adalah satu kaedah untuk

mengukur tahap kesukaran sesuatu. Buku teks yang baik berupaya mempertingkatkan kefahaman murid (Aisyah Sjahrony, Maimun Aqasha & Nik Mohd Rahimi 2017). Kebolehbacaan teks bacaan yang sesuai untuk pembaca sasaran diperlukan untuk mendapatkan refleksi dan penglibatan positif dalam pdp (Kamarulzaman Abdul Ghani, Ahmad Sabri Noh & Nik Mohd Rahimi Nik 2017).

Kebolehbacaan diistilahkan sebagai *readability* dalam Bahasa Inggeris, dan istilah *Maqru'iyah* atau *Inqira'iyah* digunapakai dalam istilah bahasa Arab (Tu'aymah & al-Thu'aybi 2006). Kebolehbacaan merupakan satu konsep yang merujuk kepada tahap atau darjah susah atau senang sesuatu bahan untuk dibaca. Bahan yang sukar dibaca dikatakan mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi, manakala bahan bacaan yang senang difahami diistilahkan sebagai mempunyai tahap kebolehbacaan yang rendah (Muhammad Haron Husaini, et.al 2014; Kamarulzaman Abdul Ghani, Ahmad Sabri Noh & Nik Mohd Rahimi Nik 2017). Menurut Chall (1974), konsep kebolehbacaan mengandungi tiga aspek yang saling berkait antara satu sama lain, iaitu minat, mudah dibaca dan mudah difahami. Dale dan Chall (1948) pula menjelaskan bahawa kebolehbacaan merupakan satu gabungan semua aspek-aspek dalam bahagian tertentu daripada sesuatu bahan cetak yang mempengaruhi kejayaan sekumpulan pembaca untuk membaca bahan bacaan tersebut. Kejayaan itu ditafsirkan sebagai sejauh mana mereka memahami, membaca pada kelajuan optimum dan keupayaan untuk menarik minat mereka untuk terus membaca. Konsep ini telah digunakan oleh ramai pengkaji termasuk dipegang English dan English (1958) dan McLaughlin (1968), menyatakannya sebagai “sejauhmana teks dapat difahami dan berkesan kepada golongan tertentu”. Di Malaysia, konsep ini juga telah digunapakai ramai pengkaji termasuk Toeimah (1985). Khadijah Rohani (1987) yang mencipta formula kebolehbacaan bahasa Melayu dan Marohaini (1999) turut bersetuju bahawa kebolehbacaan adalah keupayaan dan tahap senang-susahnya sesuatu bahan bacaan itu difahami. Bahan yang susah untuk dibaca dikatakan mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi sementara bahan bacaan yang senang dibaca pula dikatakan mempunyai tahap kebolehbacaan yang rendah.

Menurut Kamarulzaman Abdul Ghani, Ahmad Sabri Noh & Nik Mohd Rahimi Nik (2017) kebolehbacaan merupakan proses interaktif yang laku antara ciri-ciri pembaca dan ciri-ciri teks yang dibaca. Tahap kebolehbacaan diukur menggunakan kaedah pengukuran seperti formula kebolehbacaan persamaan matematik bagi menganggarkan tahap kebolehbacaan teks berdasarkan ciri-ciri linguistik. Ia perlu diselaraskan mengikut kompetensi pembaca dan isi kandungan teks. Kejayaan pembacaan bergantung kepada kesesuaian teks berkenaan dari sudut isi, kosakata, aktiviti sebagai latihan dan sebagainya yang berbeza tahap sukarnya serta bersesuaian dengan semua tahap murid. Namun begitu, Tay Meng Guat (2005) menyatakan konsep kebolehbacaan adalah berbeza dengan kebolehan membaca. Aspek tumpuan dalam konsep kebolehbacaan ialah bahan bacaan itu sendiri, sedangkan dalam konsep kebolehan membaca memberi perhatian kepada individu yang membaca. Terdapat formula-formula dalam konsep kebolehbacaan bertujuan mentaksir tahap senang-sukar sesuatu bahan bacaan secara objektif dan saintifik.

Marohaini (1999) telah mengklasifikasikan tahap kebolehbacaan teks kepada tiga, iaitu, pertama Pembacaan Bebas yang menggunakan teks senang atau mudah difahami dengan ciri-ciri kefahaman yang cemerlang, dapat mengecam perkataan dengan cemerlang, kadar bacaan yang lancar dan terdapat kesilapan yang sedikit dalam semua aspek. Pembaca yang berada pada tahap ini gemar dan seronok untuk membaca, menyiapkan latihan, ujian, seatwork serta semua tugas pembelajaran secara sukarela. Kedua, Pembacaan Pengajaran, iaitu menggunakan teks yang selesa kepada murid dengan dicirikan kefahaman yang baik, dapat mengecam dengan baik, kelancaran bacaan sederhana yang memerlukan analisis bagi sesetengah perkataan. Bacaan bersifat pengajaran sebegini terdiri daripada buku teks sekolah sebagai bahan bacaan asas, murid pula

memerlukan guru sebagai jurupandu dengan corak pembelajaran berasaskan bilik darjah. Ketiga, Pembacaan Kecewa, iaitu tahap bacaan yang terlalu sukar atau susah dengan cirinya seperti kadar kefahaman yang lemah, tidak lancar dan tersekat-sekat dan memerlukan analisis perkataan kerana dianggap sukar. Tiada bahan bacaan yang sesuai untuk tugas bagi kategori ini kerana pembacaan dilakukan untuk tujuan diagnostik dan proses membaca pada tahap ini dilakukan dengan pilihan sendiri berasaskan minat yang tinggi walaupun teks berkenaan berada pada aras yang sukar.

Kajian tentang kebolehbacaan teks bahasa Arab bangsa Arab yang pertama dilakukan Toeimah (Toeimah 1984), sedangkan kajian di negara barat bermula lebih kurang 80 tahun yang lalu (Dubay 2004). Dalam tempoh tersebut banyak penyelidikan dan ujian telah dilakukan oleh pengkaji-pengkaji barat dan kajian-kajian ini berupaya membantu penambahbaikan teks dari sudut penggunaan perkataan dan ayat yang sesuai, iaitu antara elemen yang menjadi penyebab utama kesukaran untuk memahami sesebuah teks.

Kebanyakan pelajar berhadapan dengan masalah untuk memahami teks bahasa Arab kerana penguasaan tatabahasa yang lemah dan saiz penguasaan kosa kata yang terhad (Harun Baharudin, Zawawi Ismail & Nik Mohd Rahimi 2017). Mereka perlu merujuk kamus untuk mengetahui makna perkataan-perkataan yang tidak difahami (Awatif, Hairun Najuwah & Ku Fatahiyah 2014; Ahmad Fuad 2015). Kajian yang dilakukan Zunita et al (2016) dan Khatijah Md Khatib dan Hakim Zainal (2018) mendapati bahawa penguasaan bahasa Arab yang baik turut dipengaruhi oleh perbendaharaan dan kosa kata yang sempurna dari sudut ejaan, makna dan pelajar juga perlu berupaya menggunakan perkataan menghasilkan ayat yang betul.

Cara sebutan bahasa Arab adalah berbeza dengan sebutan dalam bahasa Melayu. Ini menyebabkan terdapat pengaruh sebutan dalam bahasa ibunda pelajar apabila bertutur bahasa Arab sedangkan konsonan Arab mempunyai makhraj tersendiri. Kesilapan makhraj dan konsonan Arab menyumbang kepada perubahan makna yang turut mempengaruhi penguasaan bahasa tersebut (Nik Mohd Rahimi, Harun Baharudin & Zamri Mahamod 2010; Ahmad Zulfadhli 2017). Kesilapan ini kerap berlaku dalam kalangan pelajar yang berkomunikasi menggunakan bahasa Melayu, terutama dialek negeri. Pembelajaran menjadi bertambah sukar dalam kalangan penutur dewasa kerana kesilapan sebutan berlaku disebabkan lidah mereka sudah biasa dan sehati dengan bahasa pertama (Ahmad Zulfadhli 2017).

Pdp bahasa Arab memerlukan kemahiran berperingkat iaitu mendengar, membaca, bertutur dan menulis (Awatif, Hairun Najuwah & Ku Fatahiyah 2014; Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah 2015). Pembelajaran bahasa Arab tidak hanya memfokuskan kepada aktiviti menghafal tatabahasa dan perkataan sahaja tetapi memerlukan peluang berkomunikasi dan berinteraksi dalam bahasa Arab. Kaedah berdialog, mendengar bacaan guru tanpa melihat teks, melakonkan semula dan lain-lain pelaksanaan kemahiran menulis perlu dilakukan dengan kerap (Ahmad Ismail, et.al 2015). Rosni Samah et.al (2015) yang mengkaji tentang kaedah paling efektif digunakan pelajar cemerlang mempelajari bahasa kedua mendapati bahawa golongan pelajar cemerlang ini menggunakan dua instrumen utama untuk mempelajari bahasa iaitu bahan bahasa Arab (seperti buku teks, kamus, majalah, akhbar, iklan, internet, kartun, program radio dan televisyen, bahan makanan, rakan-rakan, guru dan penutur bahasa Arab itu sendiri) dan aktiviti bahasa (meliputi aktiviti membaca, mendengar, berinteraksi dan penulisan). Dapatan ini disokong oleh kajian Nor Mazidah Mahmood (2012) yang menyatakan bahawa terdapat lima kaedah yang kerap dan berkesan digunakan dalam pdp bahasa Arab, iaitu kaedah dengar dan tutur, kaedah bacaan, kaedah ajuk dan hafaz, kaedah langsung, dan kaedah nahu dan terjemahan.

Pemilihan strategi pnp yang tepat mempengaruhi pencapaian bahasa Arab dalam kalangan pelajar. Kaedah pdp yang lemah mempengaruhi pencapaian bahasa Arab pelajar. Kajian

Linamalini Mat Nafi & Kamarul Shukri Mat Teh (2014) terhadap pelajar yang mempelajari bahasa Arab di Kolej Islam Antarabangsa Sultan Ismail Petra (KIAS) dan Akademi Pengajian Islam Universiti Malaya (APIUM) Nilam Puri mendapati bahawa penggunaan strategi pembelajaran bahasa mereka berada pada tahap sederhana dengan min 2.83. Mereka menggunakan strategi berkaitan tuntutan agama secara kerap dalam usaha mempertingkatkan pencapaian dan penguasaan bahasa Arab, iaitu melalui strategi meminta ampun dan memohon restu daripada kedua ibu bapa sebagai salah satu usaha untuk mempertingkatkan keyakinan dan menghilangkan kegugupan dalam pembelajaran bahasa Arab. Mereka juga mempertingkatkan kemahiran bahasa Arab dengan cara memahami atau menghayati makna bacaan dalam sembahyang, doa, ayat al-Quran atau al-Hadith, serta memperbetul atau melancarkan sebutan bahasa Arab melalui bacaan al-Quran. Dapatan ini menyatakan bahawa walaupun responden kajian terdiri daripada golongan pelajar yang mempunyai asas bahasa Arab, tetapi tanpa pnp yang sesuai, pencapaian pelajar tidak dapat ditingkatkan kepada pencapaian yang maksimum.

Dalam proses pengajaran dan pembelajaran (pdp), buku teks menjadi antara bahan pembelajaran yang penting. Tahap kebolehbacaan yang sesuai sangat perlu untuk menarik minat dan motivasi murid supaya terus menggunakannya (Salasiah Hanin Hamjah et al. 2011) dan menambah kemahiran membaca pelajar dalam proses mempelajari bahasa asing (Kamarulzaman Abdul Ghani 2011). Ini menjadikan proses pembelajaran bahasa asing tidak hanya digunakan dalam kelas atau kuliah sahaja, tetapi sentiasa dimanfaatkan dalam kehidupan seharian terutama melibatkan aspek keagamaan dan bacaan al-Quran. Oleh itu, tahap kebolehbacaan buku teks yang digunakan perlu sesuai dengan kebolehan membaca seseorang. Buku teks yang baik mengandungi perkara-perkara yang dapat menarik minat dan motivasi murid untuk mempelajarinya (Muhammad Izuan Abd Gani & Radziah Ismail 2015).

Kajian berkaitan kebolehbacaan teks yang melibatkan bahan bacaan bahasa Arab telah bermula seawal tahun 1978, namun begitu, belum ada satu formula khusus untuk mengukur tahap kebolehbacaan teks bahasa Arab (Toeimah & Thu'aybi 2006). Hal ini berpunca daripada kriteria penggunaan bahasa Arab itu sendiri yang sangat berbeza dengan bahasa Inggeris yang menyukarkan pembinaan formula berkenaan (Ja'dan 1989 dalam Kamarulaman 2010). Mutakhir ini, kajian-kajian berkaitan kebolehbacaan teks bahasa Arab telah menggunakan Ujian Kloz untuk mengukur tahap kesukaran teks dan menilai keupayaan murid membaca dan memahami teks yang digunakan. Jadi, kajian ini bertujuan mengukur tahap kebolehbacaan buku teks Arab At-Taisir yang digunakan di Sekolah Rendah Islam (SRI) Al-Amin, Nilai Negeri Sembilan. Sekolah ini merupakan sekolah rendah bernaung di bawah rangkaian Pendidikan IKRAM Musleh yang menggabungkan kurikulum kebangsaan di bawah Kementerian Pelajaran Malaysia (KPM) dan kurikulum IKRAM-Musleh. Kajian ini memfokuskan terhadap kebolehbacaan buku teks bahasa Arab At-Taisir yang digubal oleh panel penulis Bahagian Pendidikan IKRAM-Musleh dan digunakan di seluruh sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh.

TUJUAN DAN BATASAN KAJIAN

Kertas konsep ini bertujuan mengukur tahap kebolehbacaan buku teks bahasa Arab At-Taisir yang digunakan di sekolah rangkaian IKRAM-Musleh. Kajian ini merupakan satu usaha awal menggunakan Ujian Kloz yang dilakukan terhadap murid tahap 2 di Sekolah Rendah Islam (SRI) AL-AMIN, Nilai Negeri Sembilan bagi melihat perbezaan skor yang diperolehi dari aspek jantina, teks bacaan yang diuji dan pencapaian murid dalam peperiksaan akhir.

Teks Bahasa Arab At-Taisir

Rujukan khusus teks bahasa Arab yang digunakan di Sekolah Al-Amin, Nilai adalah buku teks At-Taisir yang berperanan mengembangkan penguasaan bahasa murid khususnya dalam perbendaharaan kata, kefahaman bacaan, dan penulisan. Ujian kebolehbacaan terhadap teks At-Taisir tidak pernah dilakukan hingga kini, bagi mengenalpasti kesesuaian teks berkenaan dengan murid terbabit. Persoalan berkaitan kebolehbacaan murid dengan teks ini timbul apabila meneliti pencapaian bahasa Arab murid-murid di Sekolah Rendah Islam (SRI) AL-AMIN, Nilai yang sangat mengecewakan. Mereka bukan sahaja mendapat markah yang rendah dalam peperiksaan, tetapi juga tidak berupaya untuk membaca teks bahasa Arab dengan lancar. Selain dari itu, kajian ini juga cuba untuk mengenalpasti kefahaman teks bahasa Arab berkenaan sebagai sebahagian daripada usaha untuk mengetahui kesesuaian teks dengan tahap keupayaan murid. Menurut Coleman (1962), sesebuah buku yang dibaca akan menjadi bahan pengajaran bermanfaat sekiranya difahami dengan baik. Sesebuah buku teks yang baik pula mempunyai kandungan dan laras bahasa yang sesuai dengan tahap murid, sekaligus berupaya menarik minat dan memotivasikan mereka untuk membaca (Dubay, 2002; Kitao, 1994; Soyibo & McKenzie-Briscoe, 1998; Aisyah Sjahrony et. al 2017).

Sejak ditubuhkan pada 2013, SRI Al-Amin Nilai menggunakan kurikulum kebangsaan di bawah Kementerian Pelajaran Malaysia (KPM), iaitu Kurikulum Standard Sekolah Rendah (KSSR). Kurikulum ini digelar kurikulum diniyyah yang terdiri daripada mata pelajaran 'aqidah, feqah, akhlaq dan sirah disamping Bahasa Arab, al Qur'an (Hafazan & Tilawah), Tajwid dan Tulisan Jawi. Islamisasi ilmu dilakukan terhadap semua mata pelajaran, falsafah, konsep, objektif dan kandungan.

Proses pengajaran dan pembelajaran (pdp) di sekolah ini masih lagi memenuhi Falsafah Pendidikan Kebangsaan dan Dasar Pendidikan Kebangsaan yang mementingkan pembelajaran abad ke-21. Kurikulum Standard Sekolah Rendah yang berhasrat melahirkan insan yang seimbang, berfikiran kreatif, kritis dan inovatif melalui kemahiran komunikasi, sains dan teknologi, perkembangan fizikal dan estetika, keterampilan diri kemanusiaan dan kerohanian, sikap dan nilai turut menjadi amalan di sekolah ini.

Pelajar tahun 6 di SRI Al-Amin Nilai juga akan menduduki Ujian Penilaian Sekolah Rendah (UPSR) yang membolehkan mereka memasuki Sekolah Menengah Kebangsaan Agama (SMKA), Sekolah Berprestasi Tinggi (SBT), Maktab Rendah Sains Mara (MRSM), Sekolah Berasrama Penuh (SBP) dan Sekolah Menengah Kebangsaan, dan mereka juga diberi keutamaan belajar di Sekolah Menengah Islam (SMI) Al-Amin rangkaian IKRAM Musleh dengan keputusan UPSR yang maksima. Pelajar tahun enam juga menduduki peperiksaan SPPIM pada bulan Julai, dengan pentaksiran bagi subjek Bahasa Arab, diniyyah dan KRS sahaja. Ujian ini melibatkan Ujian Amali (Ujian Teori dijalankan di dalam kelas) seperti kemahiran kawat kaki, pertolongan cemas, simpulan dan ikatan serta jahitan.

Sistem Pentaksiran Pelajar IKRAM Musleh yang dilaksanakan di SRI Al-Amin Nilai juga turut menilai Ujian Tahan Lasak melalui pemerhatian terhadap 12 konstruk yang dijalankan sepanjang tahun semasa perjumpaan mingguan, perkhemahan dalaman dan perkhemahan luaran. Ini memberikan 1A untuk ujian bertulis, 1A untuk amali dan 11A untuk konstruk ketrampilan serta 1A untuk tahan lasak. SPPIM dirangka khas bagi mencapai 10 sifat peribadi muslim yang unggul seperti aqidah yang benar dan bersih, ibadah yang sohih, akhlaq yang mantap, mampu berdikari,

memiliki ilmu yang mantap atau berpengetahuan luas, tubuh badan yang kuat dan cergas, bermujahadah dan menguasai diri, teratur urusan, menghargai dan menjaga masa serta bermanfaat kepada orang lain (Pertubuhan IKRAM Malaysia 2017) .

Dari sudut Kurikulum Pendidikan IKRAM Musleh, Pendidikan IKRAM Musleh telah menggubal dan menyediakan sukatan pelajaran serta buku teks sendiri bagi matapelajaran Bahasa Arab dan diniyyah, dan, digunapakai di semua rangkaian Sekolah Rendah Islam (SRI) Al-Amin, termasuklah SRI Al-Amin Nilai. Menurut Zairani A.Hamid et.al (2016), bagi mata pelajaran Bahasa Arab, teks bacaan tersebut dikenali sebagai Bahasa Arab At-Taisir digunakan dari tahun 1 sehingga tahun 6. Bagi pelajar tahun 1 sehingga tahun 3, buku teks Bahasa Arab At-Taisir turut disertakan dengan sebuah buku aktiviti tambahan (berdasarkan sukatan pelajaran buku teks). Teks yang dikhususkan kepada pelajar tahun 4, 5 dan 6 tidak disertakan dengan buku aktiviti kerana soalan-soalan ulangkaji yang terdapat di dalam buku teks sudah mencukupi untuk semua tajuk-tajuk yang dipelajari. Kandungan buku teks dan buku aktiviti Bahasa Arab At-Taisir ini berbeza dengan kurikulum dan sukatan pelajaran Bahasa Arab sedia yang terdapat di sekolah rendah KPM. Buku teks Bahasa Arab At-Taisir atau *At-Taisir fil 'Arabiyyah* merupakan program Bahasa Arab 6 tahun, untuk murid sekolah rendah yang bukan penutur Bahasa Arab. Buku teks ini menggunakan pendekatan yang merangkumi asas-asas seperti Bahasa Arab sebagai bahasa komunikatif, Bahasa Arab untuk memahami Islam, Bahasa Arab untuk memahami budaya Arab dan budaya Islam, dan Bahasa Arab untuk penutur yang bukan penutur Bahasa Arab (Shamsudin Mohamed Dom 2013). Buku Teks Bahasa Arab At-Taisir ini juga disusun menggunakan tema yang menarik mengikut peringkat umur seperti berikut:

1. Tahun 1 dan 2 : Dunia Diri dan Persekitaran
2. Tahun 3 dan 4 : Dunia Maklumat; Alam dan Manusia
3. Tahun 5 dan 6 : Dunia Budaya Arab dan Islam

METODOLOGI KAJIAN

Pengukuran tahap kebolehbacaan teks bahasa Arab menggunakan dua kaedah, iaitu kaedah kualitatif dan kaedah kuantitatif (Klare 1969; Gilliland 1972; Chall 1974; Hull 1979; Harrison 1980; Harris & Sipay 1980). Ia melibatkan tinjauan literatur dan analisis terhadap kajian-kajian lepas yang diperolehi dalam jurnal, artikel seminar, buku, kajian ilmiah dan tesis kajian yang kemudian akan dijadikan sumber sokongan dalam perbincangan. Selain itu, kajian ini juga turut menggunakan kaedah soal selidik, melakukan pengukuran tahap kebolehbacaan murid tahap dua melalui ujian Kloz dan menemubual pakar bagi membuat pengesahan terhadap aras pencapaian ujian Kloz terbabit.

Soal Selidik

Soal selidik digunakan dalam kajian ini bagi mendapatkan data berkaitan pengetahuan sedia ada, motivasi dan aras pencapaian bahasa Arab murid berasaskan teks yang dikaji bagi mengenal pasti tahap faktor-faktor diri murid serta hubungannya dengan kebolehbacaan teks bacaan dalam buku teks bahasa Arab At-Taisir. Soalan soal selidik ini diedarkan kepada semua murid tahap 2 di sekolah rangkaian IKRAM-Musleh (bahagian Tengah - Negeri Sembilan, Selangor, Kuala Lumpur) untuk melihat persamaan atau perbezaan berkaitan kebolehbacaan teks dalam kalangan

murid. Mengikut Denscombe (1998), Gall, Gall dan Borg (2005), dan Robson (1998), soal selidik lebih sesuai digunakan untuk kajian bersifat tinjauan semasa yang melibatkan jumlah responden yang ramai berbanding temu bual kerana kekangan masa dan kos.

Bentuk soal selidik yang digunakan dalam kajian ini adalah soal selidik jawapan terpilih yang juga dikenali sebagai soal selidik berstruktur atau soal selidik tertutup (Babbie, 1986; Bailey, 1994; Mohd Majid Konting, 2005). Responden perlu membaca pernyataan yang diberi, seterusnya memilih aras persetujuan yang menggambarkan tanggapan mereka terhadap pernyataan-pernyataan tersebut menggunakan skala Likert lima aras persetujuan yang disediakan. Soal selidik ini dibahagikan kepada beberapa bahagian bagi mengetahui tahap pengetahuan sedia ada murid terhadap topik-topik bacaan dalam buku teks bahasa Arab At-Taisir. Skala Likert lima aras pengetahuan yang digunakan adalah seperti berikut:

5	:	Sangat setuju
4	:	Setuju
3	:	Tidak pasti
2	:	Tidak setuju
1	:	Sangat tidak setuju

Bagi mendapatkan maklumat berkaitan motivasi murid terhadap teks-teks bacaan Bahasa Arab, bahagian ini dibahagikan kepada tiga bahagian, iaitu: (a) aspek intrinsik pembaca yang terdiri daripada 7 item (a1 hingga a7); (b) aspek ekstrinsik pembaca sebanyak lapan item (b8 hingga b15); dan (c) kepentingan membaca, iaitu sebanyak enam item (c16 hingga c21). Item-item ini dibina berdasarkan soal selidik yang telah dibina oleh Gardner (2001), Harris & Sipay (1990), dan Pintrich & DeGroot (1990) dengan melakukan beberapa pengubahsuaian tertentu bersesuaian dengan keperluan dan konteks kajian.

Ujian Kloz Sebagai Pengukur Kebolehbacaan Teks

Dalam konteks kebolehbacaan teks bahasa Arab ini, ujian Kloz digunakan bagi mengukur tahap kesukaran teks berkenaan. Ujian Kloz merupakan satu bentuk ujian yang bersifat mengisi tempat kosong yang sengaja direka dalam teks. Murid akan sedaya upaya berusaha memenuhi perkataan yang sesuai di tempat kosong menggunakan kosa kata yang sesuai berdasarkan pembayang yang diberi. Pemilihan kosa kata yang tepat bergantung sepenuhnya kepada kebolehan murid memahami teks berkenaan. Pelajar yang berupaya mengisi tempat kosong dengan kosa kata yang betul menunjukkan dia memahami teks berkenaan (Bullock 1975; Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff, Sarizan Sulong & Wan Normeza 2016).

Kelemahan utama pelajar semasa menjawab kertas peperiksaan Bahasa Arab ialah tidak memahami makna kosa kata dan struktur ayat, walaupun kosa kata itu sesuai dengan tahap mereka. Jadi, Ujian Kloz dilakukan untuk mengukur tahap kefahaman bacaan. Dalam ujian ini, murid perlu membuat pilihan kosa kata yang sesuai dengan teks diberikan. Kebolehan memilih kosa kata ini bergantung sepenuhnya kepada kebolehan murid memahami teks berkenaan. Ini bererti kosakata yang pendek, mudah, ringkas dan tepat menjadi ukuran tahap kebolehbacaan berbanding frasa yang panjang. Pelajar tidak boleh membuat telahan jawapan dalam ujian ini kerana ia berkaitan penguasaan kemahiran. Tanpa memahami teks, pelajar akan tinggalkan tempat itu kosong tanpa jawapan kerana mereka tidak mampu untuk meneka jawapan sebenar. Sekiranya pelajar tidak

mampu menjawab ujian perkataan mudah seumpama itu, bererti tahap kebolehbacaan teks berkenaan berada pada aras sukar (Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff, Sarizan Sulong & Wan Normeza 2016). Pelajar yang mempunyai tahap kebolehbacaan yang tinggi juga mendapat pencapaian yang tinggi dalam bahasa Arab kerana semakin baik tahap kebolehbacaan pelajar, semakin tinggi tahap pencapaian pelajar tersebut.

Menurut Harrison (1980), ujian klotz adalah satu cara yang paling tepat dan berkesan untuk mengukur tahap kesukaran sesebuah teks. Ia bukan sahaja digunakan sebagai teknik mengukur kebolehbacaan, tetapi juga turut digunakan untuk mengukur kefahaman, mengenal pasti tahap kebolehan membaca, dan sebagai alat bantu dalam pembangunan kemahiran membaca. Torres dan Roig (2005) menyimpulkan ujian klotz sebagai alternatif yang baik untuk mengukur kesesuaian bahan bacaan dengan tahap kebolehan membaca seseorang murid. Daud (1977) juga turut menggunakan ujian klotz untuk mengukur tahap kebolehbacaan bahan bacaan bahasa Arab dalam kajiannya. Dalam kajian ini, prosedur ujian klotz akan dipilih berdasarkan teks-teks yang terdapat dalam buku teks yang menjadi subjek kajian sahaja. Prosedur yang digunakan bagi membina dan menjalankan ujian ini adalah berdasarkan panduan dan saranan yang telah dikemukakan oleh beberapa sarjana seperti Toiemah (1984) dan Rye (1982) dengan melakukan beberapa pengubahsuaian sesuai dengan keperluan dan fokus kajian. Prosedur yang dilakukan adalah ubahsuaian dan gabungan daripada kaedah Toiemah (1978) dan Alias Baba (1999), iaitu;

1. Mengetahui pasti tiga teks bacaan daripada topik-topik dalam pembelajaran buku teks yang dijadikan subjek kajian. Ujian ini dibahagikan kepada tiga teks utama iaitu Teks A yang mengandungi teks daripada tajuk pertama, seterusnya teks kedua iaitu teks B dipilih daripada topik ke sebelas dalam buku teks tersebut, dan teks C adalah topik akhir dalam buku teks kajian.
2. Teks bacaan yang dipilih paling kurang mengandungi 250 patah perkataan (Rye, 1982; Toiemah, 1984). Ketiga-tiga teks ini diletakkan baris seperti mana yang terdapat di dalam buku teks asal. Para pelajar dikehendaki mengisi teks-teks tersebut dengan tepat. Pilihan 3 perkataan sebagai jawapan diberikan kepada pelajar iaitu dengan cara memilih perkataan yang sesuai sama ada perkataan pertama, kedua atau ketiga. Pelajar dikehendaki hanya bulatkan atau gariskan sahaja jawapan yang benar.
3. Bagi teks bahasa asing, pemotongan perkataan dalam teks yang diuji dibuat pada setiap perkataan yang kelima atau ketujuh tanpa mengira bentuk ayat dan jenis perkataan (Toiemah, 1984), manakala teknik pemotongan yang dilakukan pada setiap perkataan ketujuh adalah lebih baik kerana kebolehan bahasa pelajar lemah atau teks yang diuji agak sukar.
4. Kajian ini menggunakan sistem pemarkahan berdasarkan jawapan yang betul mengikut kata asal seperti dalam buku teks kajian. Jawapan ini kemudian ditukarkan kepada bentuk peratus setelah dibahagikan dengan jumlah perkataan yang dipotong. Setelah membina alat kajian tersebut untuk kajian sebenar, pengkaji merujuk kepada beberapa pakar bagi mengadakan tahap kesahan kandungan alat ujian klotz yang dibina.

Walaupun Tengku Nurul Syuhada & Zamri Arifin (2014) menyatakan bahawa kajian kebolehbacaan bahan bacaan (seperti bahasa Arab) di Malaysia masih belum dilakukan secara meluas, namun berlaku pertambahan kajian berkaitan tahap kebolehbacaan teks menggunakan kaedah ini selepas tahun 2014 seperti kajian Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff, Sarizan Sulong & Wan Normeza (2016), Aisyah Sjahrony, Maimun Aqsha Lubis & Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff (2017)

dan Aisyah Sjahrony, Maimun Aqsha Lubis (2017). Ini menggambarkan bahawa kaedah ujian Kloz mempunyai kelebihan tersendiri untuk menganalisis tahap keterbacaan teks baha Arab.

KAJIAN LITERATUR

Buku teks dalam bahasa Arab disebut sebagai *الكتاب المدرسي* (*al-kitāb madrasī*), yang membawa pengertian sebagai buku yang dijadikan bahan atau medium pengajaran di sekolah (al-Mawrid 1976: 961). Buku teks juga dikenal sebagai *كتاب مدرسي أو تعليمي أو مقرّر* (*al-kitāb madrasī, al-kitāb ta'limī, al-kitāb muqarrar*) iaitu satu bentuk ilmu yang ditulis menjadi satu kitab atau satu buku pembelajaran. Perkataan-perkataan ini diambil daripada bahasa Inggeris seperti *textbook, schoolbook, class book* yang bererti buku sekolah atau buku pengajaran. Topik-topik yang terkandung di dalam buku teks dinamakan *course* atau *subject* *مادة أو دراسية أو علمية* yang membawa maksud buku teks merupakan satu bahan pengajaran berunsur keilmuan yang tinggi. Muslich (2010) menyatakan bahawa buku teks adalah satu buku yang dijadikan pegangan atau rujukan oleh para pelajar pada tahap tertentu sebagai satu medium pembelajaran (instruksional) yang berkaitan dengan sesuatu bidang pembelajaran.

Buku merupakan sumber maklumat utama dalam pdp di Malaysia dari peringkat prasekolah hingga peringkat tertinggi. Mengukur kebolehbacaan sesebuah bahan bacaan seperti buku teks atau modul pembelajaran masih lagi asing. Proses penghasilan buku-buku yang dijadikan teks dalam pembelajaran masih lagi berdasarkan andaian penulis dan penerbit (Mohd Fadzli & Mohd Sukki 2012; Kamarulzaman Abdul Ghani, Ahmad Sabri Noh & Nik Mohd Rahimi Nik 2017). Buku teks dalam pembelajaran bahasa Arab masih lagi menjadi alat bantu mengajar utama dalam proses pengajaran dan pembelajaran (pdp) di sekolah kerana mengandungi fakta, maklumat dan pelbagai tajuk yang menghurai dan memperinci sukatan mata pelajaran dalam kurikulum. Jadi, pemnilihan buku teks yang salah dan tidak sesuai dengan tahap pemahaman murid boleh menyebabkan proses pdp yang dijalankan mengalami kegagalan (Aisyah Sjahrony, Maimun Aqsha Lubis & Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff 2017). Ini menjelaskan tentang peranan besar buku teks dalam sistem pendidikan yang menjadi rujukan utama dalam proses pdp walaupun sistem pendidikan semas sudah mengalami transformasi dan saingan hebat daripada pelbagai alat bantu mengajar (ABM) yang lebih menarik seperti komputer, televisyen, internet dan bahan-bahan multimedia lain (Affandi 2006; Mohd Nazri et al 2013). Perkembangan semasa dalam sistem pendidikan negara memerlukan kesesuaian pengisian dan reka bentuk, inovasi dan kreativiti buku teks (Mohd Nazri et al 2013). Try Viananda, Rina Alfah dan Ibrahim (2018) meneliti usaha mempelajari bahasa Arab menggunakan kaedah E-learning sebagai usaha meningkatkan minat kanak-kanak mempelajari bahasa Arab secara kreatif dan inovasi. Dapatan kajian ini serupa dengan kajian dilakukan Sanusi (2016) yang mendapat keputusan positif berkaitan menilai pembelajaran bahasa Arab secara dalam talian.

Menurut Mohd Fadzli dan Mohd Sukki (2012) buku teks berperanan untuk menentukan pencapaian pelajar dalam sesuatu mata pelajaran dan ia perlu dilakukan tanpa melibatkan faktor-faktor lain. Sekiranya buku teks digunakan dengan baik, peranan dan fungsinya dapat menggantikan fungsi guru, khususnya apabila pelajar membuat ulangkaji atau rujukan di rumah semasa ketiadaan guru. Salah satu kriteria yang perlu diteliti dalam penyediaan buku teks pembelajaran bahasa sebagai bahasa asing adalah melalui tahap kebolehbacaannya (Muhammad Haron Husaini 2012). Setiap buku teks mengandungi aktiviti komunikatif dan tatabahasa yang disusun dengan menarik dan memudahkan pembelajaran Bahasa Arab. Setiap bab pula dilengkapi

dengan pendekatan pengajaran terkini serta menggunakan ayat-ayat bersesuaian yang boleh diaplikasi terus oleh murid, sama ada secara langsung atau tidak. Menurut Zamri Arifin et al. (2013), kebanyakan kajian yang dijalankan mendapati pengajaran dan pembelajaran bahasa Arab di Malaysia masih belum mencapai tujuan dan objektif sebenar kerana masalah-masalah yang timbul semasa proses pdp. Sehubungan itu, matlamat pengajaran dan pembelajaran bahasa Arab di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh untuk melahirkan pelajar-pelajar yang boleh bertutur dengan baik mungkin belum berupaya mencapai sasaran yang ditetapkan.

Buku teks bahasa Arab At-Taisir merupakan bahan utama yang digunakan secara langsung dalam pembelajaran di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh untuk menentukan pencapaian pelajar. Buku teks merupakan satu-satunya rujukan yang diiktiraf oleh Kurikulum IKRAM-Musleh dan KPM, serta dimiliki oleh semua pelajar. Sebagai satu usaha untuk menyelaraskan sistem pendidikan di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh, Bahagian Kurikulum IKRAM-Musleh telah menyediakan buku teks sebagai satu rujukan utama sama ada kepada guru mahupun pelajar, ini selaras dengan garisan bagi peringkat rendah sahaja. Pada peringkat menengah, buku-buku teks KPM digunapakai sebagai rujukan. Berdasarkan situasi ini, buku teks yang baik perlu digunakan agar para pelajar dapat menjalani proses pembelajaran dengan berkesan lebih efisien dan lancar. Menurut Mohd Nazri Abdul Rahman et.al (2014), kandungan buku teks yang kurang sesuai dengan tahap dan kemampuan pelajar boleh menghilangkan minat dan motivasi mereka untuk mempelajari bahasa ini dengan mendalam.

Dalam konteks pendidikan bahasa Arab mengikut Kurikulum IKRAM-Musleh, belum ada kajian tentang kebolehbacaan buku teks bahasa Arab At-Taisir di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh pernah dilakukan sehingga kini. Jadi, kajian ini dapat memberi maklumat berguna kepada penulis menghasilkan buku teks khususnya untuk digunapakai di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh, membantu para pelajar menguasai bahasa Al-Arab dengan baik dan menjadi panduan kepada guru-guru yang terlibat, atau membantu pengkaji seterusnya.

Buku Teks Bahasa Arab At-Taisir yang dibahagikan kepada dua tahap menjadi rujukan utama di SRI Al-Amin Nilai. Buku Teks Bahasa Arab At-Taisir dilengkapi dengan sebuah buku aktiviti bagi memudahkan aktiviti pengajaran dan pembelajaran dalam kemahiran menulis dan mendengar. Murid akan terdedah dengan pelbagai aktiviti yang menarik sepanjang pembelajaran dan membuat tugas yang diberikan oleh guru melalui semua aktiviti dalam buku tersebut. Sukatan buku teks Bahasa Arab At-Taisir Tahap 1 terdiri daripada pelbagai subtajuk seperti Pembinaan Kosa Kata (*Binaa al-Mufradat*), Waktu Becerita (*Waqt al-Qissoh*), Permainan Perbualan (*Lu'bah Hiwariyyah*) dan Latihan (*Tatbiqaat*). Setiap subtajuk berulang sebanyak dua kali, berserta kandungan yang berbeza mengenai tajuk yang dipelajari.

Bagi sukatan Bahasa Arab At-Taisir Tahap 2 pula mengandungi tajuk-tajuk yang lebih meluas seperti Kisah Nabi dan Para Anbiya', Tempat-tempat Bersejarah, Permainan, Pekerjaan dan Cerita Haiwan. Buku teks ini memberi penekanan kepada aspek nahu, sorof dan kosa kata Bahasa Arab yang pelbagai. Soalan pengukuhan dan latihan di dalam buku teks Bahasa Arab Tahap 2 juga lebih menjurus kepada jawapan esei pendek berdasarkan teks yang dipelajari di samping soalan-soalan yang memerlukan para pelajar menggunakan Kemahiran Berfikir Aras Tinggi (KBAT) yang perlu dijawab secara kritis. Buku Teks Bahasa Arab At-Taisir Tahap 2 juga mengandungi elemen berikut;

1. Bacaan Berpandu (*Al-Qira'ah Al-Muwajjahah*): Soalan kefahaman disediakan sebelum bacaan teks sebagai panduan pembacaan murid.

2. Penggunaan Kamus (*Al-Qaamuus*): Murid didedahkan kepada kamus, terdapat perkataan yang dimerahkan dalam teks dimuatkan ke kolom kamus ini.
3. Panduan Ringkas (*Dalil Mukhtasar*): Penerangan ringkas disediakan untuk ibu bapa dan guru di setiap muka surat
4. Cari Kata Lawan/ Seerti (*Al-Bahsu 'An Ad-Daddi*): Murid diperkenalkan dengan perkataan berlawanan dan seerti bersumberkan beberapa perkataan yang dikenal pasti daripada teks cerita.
5. Peta Idea (*Itoor Al-Afkaar*): Bertujuan memperkemaskan kefahaman murid tentang teks cerita dengan mengetengahkan isi-isi penting cerita.
6. Faham dan Jawab (*Ifham Wa Ajib*): Menyediakan soalan berbentuk aras tinggi dengan dua pilihan jawapan. Dalam kolom ini juga, terdapat dua soalan subjektif yang harus dijawab secara lisan.
7. Kaedah Mudah (*Al-Qawaa'id Al-Muyassaroh*): Memperkenalkan qawaid secara santai melalui ayat dan struktur kata yang betul. Bahagian ini juga menyediakan latihan membina ayat.
8. Pengucapan Berpandu 1 (*At-Ta'bir Al-Muwajjah ١*): Melatih murid membina ayat berpandukan perkataan dan ayat yang disediakan.
9. Pengucapan Berpandu 1 (*At-Ta'bir Al-Muwajjah ٢*): Menyediakan aktiviti-aktiviti yang menggalakkan murid untuk bertutur.
10. Taman Bacaan (*Roudah Al-Qisosi*): menyediakan bahan bacaan tambahan berbentuk cerita bagi menggalakkan murid membaca. Elemen ini dilengkapi dengan ringkasan dan makna perkataan yang sukar.
11. Indeks (*Al-Fihras*): Buku teks dilengkapi dengan indeks yang mengandungi tiga bentuk Kata Kerja (*Fi'il*), mengikut urutan hijaiyah.

SRI Al-Amin Nilai telah melaksanakan kurikulum Hafazan dan Tilawah Al-Quran mengikut tahap para pelajar bermula dari tahun 1 sehingga tahun 6 seperti berikut:

Jadual 1. Senarai surah Hafazan al-Quran mengikut tahap murid

AL-QURAN			
BIL.	TAHUN	HAFAZAN	TILAWAH
1	Satu	Surah Al-Faatihah – Surah Al-'Aadiyaat	Iqra' 1 – Iqra' 6
2	Dua	Surah Al-Bayyinah – Surah Adh-Dhuha	Juz' 29 – Juz' 30
3	Tiga	Surah Asy-Syams – Surah At-Tooriq	Juz' 1 – Juz' 5
4	Empat	Surah Al-Insyiqaq – Surah At-Taqwir	Juz' 6 – Juz' 13
5	Lima	Surah 'Abasa – Surah An-Naazi'aat	Juz' 14 – Juz' 20
6	Enam	Surah Yaasiin, Surah As-Sajdah dan Surah Al-Insaan	Juz' 21 – Juz' 28

(Sumber: Pertubuhan IKRAM Malaysia, 2017)

Sukatan subjek diniyyah seperti al-Qur'an (Hafazan & Tilawah), Tajwid (pengecualian bagi tahun 1 dan 2), Aqidah, Feqah, Sirah, dan Akhlaq Jawi (tahap 1 dan pengecualian mata pelajaran Jawi bagi tahap 2) juga telah dibentuk dan digubal secara khusus oleh IKRAM Musleh. Kandungan dan tajuk yang terdapat di dalam mata pelajaran tersebut berbeza dengan sukatan daripada Kelas al-Quran dan Fardhu Ain Jabatan Agama Islam Selangor (KAFA JAIS), Majlis

Agama Islam Negeri Sembilan (MAINS) atau mana-mana jabatan agama Islam (Norma Binti Mohamad 2018).

Belum ada kajian berkaitan kebolehbacaan buku teks bahasa Arab At-Taisir di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh dilakukan, sedangkan kajian seumpama ini sangat mustahak bagi mendapatkan maklumat berkaitan penguasaan bahasa Arab dalam kalangan murid. Menurut Abdul Razif Zaini et al. (2016), penyediaan buku teks yang kurang sesuai dengan tahap dan kebolehan pelajar mungkin boleh menghilangkan minat dan motivasi mereka untuk mendalami bahasa al-Quran ini. Jadi, kajian berkaitan kebolehbacaan teks ini akan memaparkan aras sukar atau senang buku teks bahasa Arab At-Taisir yang selama ini digunakan di sekolah ini. Bersandarkan dapatan ini, langkah penambahbaikan terhadap kandungan teks atau pdp dapat dilakukan sejajar dengan tahap penguasaan bahasa Arab murid.

KESIMPULAN

Sehingga kini, belum ada kajian berkaitan kebolehbacaan buku teks bahasa Arab At-Taisir di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh di Malaysia dilakukan. Kajian berkaitan kebolehbacaan dalam buku teks bahasa Arab At-Taisir sangat penting untuk dilakukan bagi menilai, menambahbaik dan memantapkan buku teks yang digunakan di rangkaian sekolah IKRAM-Musleh dengan mengambil kira kemampuan murid. Walaupun kajian ini membataskan skop kajian kepada teks bahasa Arab bagi murid tahap dua di Sekolah Rendah Islam (Sri) Al-Amin, Nilai sahaja, namun kajian seumpama ini berpotensi untuk diluaskan aplikasinya ke seluruh sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh di Malaysia dalam pelbagai skop bidang yang lebih menyeluruh bagi memantapkan silibus digunakan sejajar dengan sistem pendidikan Malaysia pada hari ini.

Buku teks sangat berperanan dalam proses pengajaran dan pembelajaran (pdp) bagi mata pelajaran bahasa Arab. Kebolehbacaan merupakan satu tahap yang penting dalam menentukan susah dan senangnya teks yang digunakan dan ia juga dapat membantu pihak-pihak tertentu dalam menghasilkan satu buku teks yang baik pada masa akan datang. Dapatan kajian ini bukan sahaja penting kepada Sekolah Rendah Islam (Sri) Al-Amin, Nilai sahaja, tetapi boleh menjadi penanda aras kepada seluruh sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh di Malaysia. Ia sangat berguna untuk dinilai dan ditambahbaik, seterusnya digubal silibus baharu sejajar dengan keperluan semasa. Dapatan kajian ini juga boleh menjadi panduan kepada murid, guru-guru yang terlibat dalam pengajaran bahasa Arab sama ada di sekolah rendah rangkaian IKRAM-Musleh atau aliran bahasa Arab di sekolah kerajaan, ibu bapa, para penulis buku teks, penggubal dasar dan kurikulum, seterusnya Kementerian Pendidikan Malaysia. Kelemahan yang terdapat dalam buku teks bahasa Arab, pengajaran dan pembelajaran yang tidak sesuai atau penilaian yang tidak tepat boleh diperbaiki dan ditingkatkan bagi menambahbaik mutu pendidikan negara pada masa akan datang.

RUJUKAN

Ahmad Fuad Che Daud@Che Mud. 2015. Pengaruh Subjek Dan Prediket Dalam Pemahaman Teks Bahasa Arab, *Jurnal Pendidikan Malaysia* 40(1)(2015):1-6.

- Ahmad Ismail, Et Al. 2016. Pelaksanaan Kemahiran Menulis Dalam Pengajaran Bahasa Arab Di Sekolah Rendah Agama Integrasi (SRAI) Selangor, *Tinta Dalam Pengajaran Membina Ummah* 2(2), 2016; 55-62.
- Ahmad Zulfadhli, et al. 2017. Kesilapan Sebutan Bahasa Arab Dalam Kalangan Bukan Penutur Jati, *e-Academia Journal*, Vol 1, Issue 1; 100-108.
- Aisyah Sjahrony, Maimun Aqsha Lubis & Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff. 2017. Kepentingan Kebolehbacaan Buku Teks dalam Dunia Pendidikan. *ASEAN Comparative Education Research Journal on Islam and Civilization (ACER-J)* Vol.1 (1) January 2017, 25-40.
- Aisyah Sjahrony & Maimun Aqsha Lubis. 2017. Kebolehbacaan Buku Teks Maharat Al-Qira”ah Berasaskan Ujian Kloz, *Ulum Islamiyyah*, Vol. 21 (August) 2017; 61-73.
- Awatif Abdul Rahman, Hairun Najuwah Jamali dan Ku Fatahiyah Ku Azizan. 2014. Pengajaran dan Pembelajaran Kemahiran Membaca Bahasa Arab di KUIS, *4th International Conference And Exhibition On Islamic Education 2014 (ICIEd2014)*, At Kota Bharu, Kelantan.
- Awatif Abdul Rahman, Siti Nurhajariah Md Isa, Norfaezah Mohd Hamidin, Idi Hamdi. 2017. Pendidikan Bahasa Arab Di Peringkat Prasekolah: Satu Tinjauan Awal, *Prosiding Persidangan Antarabangsa Sains Sosial & Kemanusiaan, PASAK 2*, pada 26 & 27 April 2017, di Pusat Konvensyen KUIS.
- Azlan Shaiful Baharum & Rosni Samah. 2015. Persepsi Pelajar Universiti Awam Terhadap Kesalahan Bahasa Arab, Faktor Penyumbang dan Implikasi, *Jurnal Sains Humanika*, 6:1 (2015): 35-42.
- Burns, R.B. 2000. *Introduction to research methods*. London: SAGE Publications.
- Chall, J.S. 1974. *Readability: An Appraisal of Research and Application*. Cetak Ulang. Epping, Essex: Bowker Publishing Company.
- Coleman, E.B. 1962. Improving Comprehensibility by Shortening Sentences. *Journal of Applied Psychology* 46:131-134.
- Combs, B. 2009. *Mengajar Secara Efektif*. Terj. Siti Aishah Mohd. Elias. Kuala Lumpur: Institut Terjemahan Negara Malaysia Bhd.
- Dale, E. & Chall, J.S. 1948. A Formula for Predicting Readability and Instruction. *Educational Research Bulletin*.
- Daud, B.A. 1977. *Alaqaq Al-Maqrū’iyyah Bi Bacd Al-Mutaghayyirat Al-Lughawiiyyah*. Tesis Sarjana University of Baghdad.
- Dubay, W.H. 2004. *The Principles of Readability*. California: Impact Information.
- English, H.B. & English, A.C. 1958. *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanalytical Terms*. London: Longmans, Green.
- Farhana Idris & Munirah Azrae. 2015. Keberkesanan Pengajaran Bahasa Arab Untuk Pemahaman Ayat Al-Quran, *Proceeding of the International Conference on Social Science Research, ICSSR 2015*, 8 & 9 Jun, Melia Hotel, Kuala Lumpur; 890-899.
- Gall, J.P.; Gall, M.D & Borg, W.R. 2005. *Applying educational research, a practical guide*. Boston: Allyn and Bacon.
- Gillet, J.W. & Temple, C. 1994. *Understanding reading problems: Assessment and instruction* (4thed.). New York: Harper Collins College Publishers.
- Hairun Najuwah Jamali, Mohd Shafie Zulkifli, Hasanah Hj Iksan, Haji Ahmad Ismail. 2017a. Keperluan Pusat Bahasa Arab Di Malaysia: Satu Kajian Rintis Di KUISCELL, *Conference: PASAK 2 2017*, At Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor (KUIS), Selangor.

- Hairun Najuwah Jamali, Awatif Abdul Rahman, Ku Fatahiyah Ku Azizan, Siti Nurhajariah Md Isa. 2017b. Pemantapan Tahap Kemahiran Asas Bahasa Arab Melalui Kajian Tindakan, *Jurnal Sultan Alauddin Sulaiman Shah Special Issue* (2017); 29-43.
- Harun Baharudin, Zawawi Ismail & Nik Mohd Rahimi. 2017. Pembinaan Ujian Tahap Saiz Kosa Kata Arab, *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 42 (1) (2017); 13-19.
- Kamarul Shukri Mat Teh, Zulazhan Ab. Halim, Nurazan Mohmad Rouyan & Mohd Sharizal Nasir. 2012. *Dinamika Pendidikan Bahasa Arab*. Kuala Terengganu: Penerbit Sultan Abidin.
- Khadijah Md Khatib & Hakim Zainal. 2018. Penguasaan Kata Nama Dan Kata Kerja Arab dalam Pelaksanaan Kurikulum Bersepadu Dini, *Jurnal Bitara*, Vol. 1, Issue 1, 2018:69-79.
- Khadijah Rohani Mohd. Yunus. 2001. Kebolehbacaan Dalam Buku Teks. *Bahan Kursus Penulisan Buku Teks Sekolah Menengah*, Bahagian Buku Teks, KPM dan Majlis Buku Kebangsaan Malaysia.
- Khadijah Rohani Md. Yunus. 1987. Formula Kebolehbacaan: Satu Cara Objektif Untuk Menentukan Tahap Kebolehbacaan Bahan-Bahan Bacaan. *Jurnal Dewan Bahasa* April: 274-288.
- Klare, G.R. 1969. *The Measurement of Readabilty*. Ed. Ke-3. Iowa: Iowa State University Press.
- Kamarulzaman Abdul Ghani, Ahmad Sabri Noh & Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff. 2014. Linguistic Features for Development of Arabic Text Readability Formula in Malaysia: A Preliminary Study. *Middle-East Journal of Scientific Research*. Vol. 19(3), 319331.
- Kamarulzaman Abdul Ghani. 2010. Kebolehbacaan buku teks Bahasa Arab Tinggi tingkatan empat Sekolah Menengah Kebangsaan Agama. *Tesis PhD*, Universiti Malaya.
- Kamarulzaman Abdul Ghani. 2011. Kebolehbacaan Buku Teks Bahasa Arab Tinggi Berasaskan Ujian Klok dalam Kalangan Pelajar di SMKA. *GEMA Online® Journal of Language Studies*. Vol. 11(2), 53-66.
- Kamarulzaman Abdul Ghani, Hassan Basri Awang Mat Dahan, Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff. 2009. Penggunaan ujian klok dalam mengukur kebolehbacaan teks Arab untuk pembaca bukan Arab di Malaysia: Satu kajian rintis. *Journal of Islamic and Arabic Education*, 2 (1), 15-30.
- Kamarulzaman Abdul Ghani, Ahmad Sabri Noh & Nik Mohd Rahimi Nik. 2017. Ciri-ciri Linguistik dalam Buku Teks Berbahasa Arab dan Hubungannya dengan Tahap Kebolehbacaan Teks di Malaysia, *Gema Online Journal of Language Studies*, Vol. 17 (3), August 2017: 152-166.
- Linamalini Mat Nafi & Kamarul Shukri Mat Teh. 2014. Penggunaan Strategi Pembelajaran Bahasa Arab Sebagai Bahasa Kedua: Satu Kajian Di Institusi Pengajian Tinggi Kelantan, *Prosiding Seminar Pengajaran Dan Pembelajaran Bahasa Arab 2014*, Fakulti Pengajian Islam, UKM & Fakulti Kontemporari Islam, UniSZA.
- Mahani Mokhtar, Zairani A. Hamid & Windi Chaldun. 2016. *At-Taisir Fil 'Arabiyyah (Tahun 5)*. Setapak: Al-Ameen Serve Holdings SDN BHD.
- Marohaini Yusoff. 1999. *Strategi Pengajaran Bacaan Dan Kefahaman*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa Dan Pustaka.
- Mohd Ismail Mustari, Kamarul Azmi Jasmi, Azhar Muhammad & Rahmah Yahya. 2012. Model Pengajaran Dan Pembelajaran Bahasa Arab, *Seminar Antarabangsa Pengurusan & Pendidikan Islam (SEA PPI2012)*, Le Grandeur Palm Resort, Johor Bahru, 8-9 Mac; 867-878.
- Mohd Majid Konting. 1990. *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Mohd Nazri Abdul Rahman, Norlidah Alias, Saedah Siraj & Zaharah Hussin. 2013. Inovasi Dan Kreativiti Dalam Rekabentuk Buku Teks Sekolah Menengah: Aplikasi Pendidikan Interpretive Structural Modelling (ISM), dlm *JuKu: Jurnal Kurikulum Dan Pengajaran Asia Pasifik*, Bil. 1, Isu 1; 1-9.
- Mohd Zahimie Mohd Dzahid & Hakim Zainal. 2014. Pengaruh Kelancaran Membaca Al-Quran Terhadap Kelancaran Membaca Teks Arab: Kajian Kes di KUIM, *Prosiding Seminar Pengajaran Dan Pembelajaran Bahasa Arab 2014*, Fakulti Pengajian Islam, UKM & Fakulti Kontemporari Islam, UniSZA.
- Mohammad Najib, Karembwe Rashid & Hishomuddin Ahmad. 2013. Bahasa Arab Untuk Tujuan Agama: Analisis Keperluan Pelajar Sarjana Muda Bahasa Arab Dan Komunikasi di Universiti Sains Islam Malaysia, *Ulum Islamiyyah Journal*, Vol.10 (June), 2013: 19-29.
- Muhammad Haron Husaini, Muhd. Syukri Abd. Rahman, Ahmad Redzaudin Ghazali & Norhidayati Abdullah. 2014. Tahap Kebolehbacaan Buku Al-Mursyid fi al-Lughah al-Arabiah. *International Journal of Islamic Studies and Arabic Language Education*. Vol. 1(1), 11-16.
- Mustafa Che Omar & Abd. Hakim Abdullah. 2008. Memperkasakan Penggunaan Bahasa Al-Quran Di Sekolah Satu Keperluan Di Malaysia, *Prosiding Seminar al-Quran dan Pembentukan Ummah Cemerlang*, di Dewan Al-Mukhtafi Billah Shah, Universiti Darul Iman Malaysia (UDM) pada 19 hingga 20 Ogos.
- Nazri Atoh, Saipolbarin Hj. Ramli & Mohd Zawawi Ag. Hamat. 2014. Guru Bahasa Arab Yang Berkreativiti: Satu Tinjauan Awal, *Prosiding Seminar Pengajaran Dan Pembelajaran Bahasa Arab 2014*, Fakulti Pengajian Islam, UKM & Fakulti Kontemporari Islam, UniSZA.
- Neuman, W.L. 2003. *Social Research Methods: Qualitative And Quantitative Approaches* (5th ed.). U.S.A: Pearson Education. Inc.
- Nik Mohd Rahimi, Harun Baharudin & Zamri Mahamod. 2010. Tahap Sebutan Konsonan Arab Dalam Kalangan Murid Prasekolah, *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 35(1)(2010): 41-46.
- Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff, Sarizan Sulong & Siti Nuhajariah. 2016. Tahap Kefahaman Bahasa Arab Mengikut Taksonomi Bacaan dalam Kalangan Pelajar, *Jurnal Pendidikan Malaysia* 41(1)(2016): 33-37.
- Nik Mohd Rahimi Nik Yusoff, Sarizan Sulong & Wan Normeza. 2016. Tahap Kefahaman Bacaan Kloz dan Hubungannya dengan Pencapaian Bahasa Arab, *Islamiyyat* 38(1) 2016; 71-75.
- Nor Aziah Jema'on, Mohd. Ismail Mustari, Kamarul Azmi Jasmi, Mohd. Hanafi Abd Rahman. 2017. Pengajaran Dan Pembelajaran Bahasa Arab: Masalah Dan Cabaran, *International Journal Of Religion Research In Education, IJRRE*, Volume 1, Number 2, 2017; 65 -72.
- Nor Mazidah Mahmood. 2012. Penggunaan kaedah pengajaran bahasa arab dalam kalangan guru peringkat sekolah rendah: satu penilaian. *Thesis PhD*, Universiti Malaya.
- Panel Penulis IKRAM Musleh. 2011. *Aqidah Tahun 2*. Siti Mariam Daelaih. Edisi ke-6. Setapak: Al-Ameen Serve Holdings SDN BHD.
- Panel Penulis IKRAM Musleh. 2012. *Buku Aktiviti Aqidah Tahun 3*. Alifah Abdul Aziz. Edisi Pertama. Setapak: Al-Ameen Serve Holdings SDN BHD.
- Pertubuhan IKRAM Malaysia. 2017. *Pentaksiran Konstrak Pelajar IKRAM Musleh SRI Tahun 2*. Azma Mahmod. Edisi Semakan. Setapak: Al-Ameen Serve Holdings SDN BHD.
- Rosni bin Samah, Fariza Puteh-Behak, Noor Saazai Mat Saad, Suraini Mohd Ali, Ramiaida Darmi & Haliza Harun. 2016. Effective Methods in Learning Arabic Language as a Foreign Language, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, Vol 7 No 3; 349-355.

- Rye, J. 1982. *Cloze procedure and the teaching of reading*. London: Heinemann Educational Books.
- Shamsudin Bin Mohamed Dom. 2013. Pelaksanaan Sistem Pentaksiran Pendidikan Ikram Musleh Di Rangkaian Sekolah Rendah Islam Ikram Musleh, *Laporan Penyelidikan Ijazah Sarjana Pendidikan*, Universiti Teknologi Malaysia.
- Sanusi B., Yusring. 2016. Pengembangan Model Pembelajaran Bahasa Arab Online Berbasis Learning Management System pada Program Studi Sastra Arab Universitas Hasanuddin. *Doktoral (S3) thesis*, Universitas Islam Negeri Alauddin Makassar.
- Tay, Meng Guat. 2005. Kebolehbacaan Bahan Bacaan. *Jurnal Penyelidikan MPBL* 6:23-34.
- Toeimah, R.A. 1985. *Dalil Camal Fi 'Icdad Al-Mawadd Al-Taclimiyyah Li Baramij Taclim Al-arabiyyah*. Makkah Al-Mukarramah: Jamiah Umm Al-Qura.
- Toeimah, R.A. & Al-Thu'aybi, M.A. 2006. *Ta'lim Al-Qira'ah Wa Al-Adab: Istratijiyyah Mukhtalifah Li Jumhur Mutanawwic*. Kaherah: Dar Al-Fikr Al-Carabi.
- Torres, M. & Roig, M. 2005. The Cloze Procedure as a Test of Plagiarism: The Influences of Text Readability. *The Journal of Psychology* 139(3): 221-231.
- Toiemah, R. A. 1984. 'Ikhtibar al-tatimmah wa ta'lim al-'Arabiyyah ka lughah thaniyah. Dlm. 'Abdullah Sulaiman al-Jarbu', 'Abdullah 'Abdul Karimal 'Abadi, Tammam Hassan 'Umar & Rushdiy Ahmed Tu'aimah. *Majallah Ma'had al-Lughah al-'Arabiyyah*, 2, 513-556: Makkah al-Mukarramah: Jami'ah Umm al-Qura.
- Try Viananda Nova M, Rina Alfah, dan Ibrahim. 2018. Pelatihan Pembelajaran Bahasa Arab Berbasis E-Learning Di Madrasah Ibtidaiyah Miftahul Khair Banjarmasin, *Jurnal Al-Ikhlās* Volume 3 Nomor 2, April 2018; 151-155.
- Zamri Ahmad & Ibtisam Abdullah. 2014. Metode Pengajaran Dan Pembelajaran Bahasa Arab Berasaskan Empat Kemahiran, *Prosiding Seminar Pengajaran & Pembelajaran Bahasa Arab 2014*, Fakulti Pengajian Islam, UKM & Fakulti Kontemporari Islam, UniSZA.
- Zulazhan Ab. Halim. 2011. Kebolehbacaan buku teks Balāghah Sijil Tinggi Agama Malaysia di Sekolah-Sekolah Menengah Agama Negeri. *Tesis PhD*, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Zunita Mohamad Maskor, Harun Baharudin, Maimun Aqsha Lubis, Nurul Kamalia Yusuf. 2016. Teaching and Learning Arabic Vocabulary: From a Teacher's Experiences, *Creative Education*, 2016, 7, 482-490. <http://dx.doi.org/10.4236/ce.2016.73049>.
- Zairani A. Hamid, Windi Chaldun, Mohd Haizea Sharafudin, Norfadilah Zakaria & Azhar Saad. 2016. *At-Taisir Fil 'Arabiyyah (Tahun 3)*. Setapak: Al-Ameen Serve Holdings SDN BHD.

Nur Hidayah Hussain
Pusat Citra Universiti
Universiti Kebangsaan Malaysia

Maharam Mamat
Pusat Citra Universiti
Universiti Kebangsaan Malaysia

*Corresponding author: maharam@ukm.edu.my